

דברות קודש

שנאמרו ע"י
ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מאמור בענין קדושת התפילין
וההכנה בכוחם לעבודת התפילה

יו"ל ע"י
מכון להוצאת הדא"ח
ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
שע"י חסידי קאסוב
פרשת ראה תש"פ לפ"ק

- אחים יקרים אחים לדעה -

הגנו בזה בקריאה של חיבה לכל קוראינו ואנ"ש היקרים שיחי
שהיות ומלאכת הכתיבה, העריכה, וסידור הגליונות, שיהיו באופן נאה ויאה ומכובד עולים ממון הרבה,
וכדי להוציא את הגליון אנו צריכים את עזרת הציבור החפץ ורוצה בקיומו

אנו פנים לעזרת הציבור הושיטו ידכם והרימו את נדבת לבכם לתרום מתנה יפה ונכבדת

וההזדמנות נאותה לתרום לעילוי נשמת יקירכם אשר בוודאי תהא
לטובת נשמתם זכות הפצת דברי תורה האלו
וגם בעת שמחתכם תבוא הברכה לכם ולביתכם

והנצחתם תונצחו בתוך הקונטרסים לפרסם עושי מצוה

**ובשבעות אלו יש זכות מיוחדת למי שרוצה לממן הוצאות
הפצת הגליון בארה"ק מדי שבוע**

ובכן אלו הרוצים בהנצחה או החפצים לתרום עקב שמחה וכן מי ברצונם לתרום לעילוי נשמת

יפנו לר' מאיר גאדינגער הי"ו במס' 917-686-5892

או להתקשר ע"ד אימייל ל **toraskosov@gmail.com**

וזכות הגדול של זיכוי הרבים תעמוד לכם להתברך בכל מילי דמיטב

**לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתנו הק'**

**ובעת שהותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בארה"ק
לשמוע הפרטים אודות השבתים בצל הקודש והשיעור השביעי,
דרשות שונות, ונסיעות למקומות הקדושים**

יש להתקשר לקו "קול קאסוב"

במס' 917-686-5892-718 או במס' 917-686-5892-718-72-370-1810

כל הזכויות שמורות

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 917-686-5892

או אל **toraskosov@gmail.com**

נערך ונסדר ע"י:

ישר גראפיקס
347.528.6918

זכות הוצאת השבת קודש

פר' ראה

בצל הקודש בירושלים עיה"ק

ידידינו היקר מאד נעלה

עומד לימינינו בכל עת ועונה

מסור בלו"נ לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בכל עת ועונה

מו"ה **ראובן חיים סאבעל** הי"ו

יזכהו השי"ת לראות רב נחת דקדושה מתוך רב ברכות ושובע שמחות

ומתוך עושר ואושר שמחה והרחבת הדעת וכט"ס

זכות הפצת הגליון בארה"ק

לעילוי נשמתם הטהורות

של הני מאורות הגדולים אשר האירו עיני בני

לאחר החובן הנורא

מרנן רבותינו הגדולים שרפי מעלה

רבינו אהרן בן הרה"ק ישכר דוב זצ"ל

מבעלזא

יומא דהילולא קדישא ביום כ"א אב

רבינו יואל בן הרה"ק חנניא יו"ט ליפא זצ"ל

מסאטמאר

יומא דהילולא קדישא ביום כ"ו אב

זכותם הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

תוכן הענינים

מאמר בענין קדושת התפילין

וההכנה בכוחם לעבודת התפילה

א. עיקר ענין התפילין בשעת קריאת שמע ושמונה עשרה ✧ ענין התפילין בבחינת צלם אלוקים ובבחינת בית המקדש ✧ תפילין של הקב"ה הם שבחי ישראל ✧ קשר פנימי בין קוב"ה לכנסת ישראל ע"י התפילין ✧ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ✧ דברי הירושלמי שהציץ נקרא 'ארון האלוקים' ✧ כוח הציץ לגלות מהותו הנסתרת של האדם ✧ שייכות הציץ והארון זה לזה מצד גודל הזהירות בקדושתם ✧ איסור היסח הדעת בתפילין נלמד מן הציץ ✧ התפילין הם בחינת המוחין הקדושים שהם צלם אלוקים ✧ שורש כל הבריאה ע"י חיות כ"ב אותיות התורה ✧ לעולם ה' דברך ניצב בשמים ✧ עבודת התעוררות צלם האלוקים בבחינת כ"ב האותיות ✧ ענין ההכנה לתפילת העמידה בכח כ"ב אותיות וכח התפילין

ב. המתפלל צריך שיחשוב כאילו שכנה כנגדו והוא עומד לפני המלך ✧ לפני השמו"ע צריך כוונה מיוחדת והתקשרות עמוקה ברעותא דלבא ✧ מסירות נפש להתקשר למלך מלכי המלכים מעומק הלב ✧ ביאור הפסוק 'אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך' כהכנה לתפילת העמידה ✧ ביטול אמיתי וכניסה להיכל קדשי הקדשים ✧ עומד לפני המלך כדוגמת כהן גדול בקודש הקדשים ע"י כח התפילין ✧ עבודת שמונה עשרה בביטול גמור בבחינת בעמדם תרפינה כנפיהן

מאמר בענין קדושת התפילין

וההכנה בכוחם לעבודת התפילה

ה, ז), שכתב שם בכמה מקומות שהארת התפילין הוא מן הרשימו שנשאר מהמוחין שנמשכו ביום האתמול (שעיקר המוחין מסתלקין לאחר התפילה, ורק רשימו נשאר במקומה הראשון וגם אור רשימו הזה נסתלק בלילה ונעשים לבחי' מקיפין ע"ג רישא דו"א ואכהמ"ל), ועיקר זמנם הוא בשעת הקריאת שמע ותפילה שאז נמשכים מוחין חדשים גמורים של יום זה ותפילה זה, ואזי הרשימו של המוחין הישנים מאירים בסוד התפילין ביחד עם המוחין החדשים הפנימיים של תפילה זו, יעו"ש באריכות.

וגם בזוהר הקדוש מצינו כזאת, וז"ל (ח"א כג, ב) "ואי צלותא סלקא שלימא בעטופא דמצוה ותפילין על רישא ודרועא אתמר בהו (דברים כה, י) וראו כל עמי הארץ כי שם יהו"ה נקרא עליך ויראו ממך, שם יהו"ה אוקמוה דאיהי תפילין דרישא, ומאן דחזי שם יהו"ה על רישא בצלותא דאיהי אדנ"י מיד כלהון ברחי"ן עכל"ק. ויש להרחיב מעט בעומק ענין

א.

עיקר ענין התפילין בשעת קריאת שמע ושמונה עשרה

הנה עיקר מצוות התפילין מישך שייכא לקריאת שמע ותפילת שמונה עשרה, וכדברי הטור (או"ח ריש ס" כה) "ואחר שנתעטף בציצית יניח תפילין מיד, כדי שיהיו מצויין לו בשעת קריאת שמע ותפילה, דאמר רבי יוחנן הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל (ברכות טו, א), ואמר עולא כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה זבח בלא נסכים (שם יד, ב), אבל אם נפנה ונטל ידיו והניח תפילין וקרא ק"ש והתפלל כאלו בנה מזבח והקריב עליו כל הקרבנות שנאמר (תהלים כו, ו) ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה"ל.

ויציבא מילתא גם לפי דברי מרן האר"י ז"ל בביאור ענין התפילין (שער הכוונות דרושי התפילין, דרוש

מאמר בענין קדושת התפילין

דא שכינתיה תתאה דאיהו קשירא ליה ועלה אתמר 'נפשו קשורה בנפשו' תרויהו ביחודא חדא בקשורא חדא, רצועה כריכא באצבעא שמאלא דא קידושין דילה, ואיהי מבעת כריכא באצבעא דילה, ובה איהי קשירא עמיה ואיהו עמה, עכ"ל התיקונים. והדברים נוראים נפלאים במעלת המניח תפילין שהוא דומה בזה ליוצרו, ונעשה כמרכבה ממש להיחודים הנוראים הנעשים למעלה.

וזה לשון השל"ה הק' בספרו 'מצות תפילין', 'וסוד תפילין עמוק מי ימצאנו, אבל אכתוב מעט מזעיר ממה שאמרו חכמי האמת, דע שצריך לנהוג בהן קדושה גדולה לפי שיש בהם סוד המרכבה הקדושה, ואחר שנחרב הבית, כתב הקדוש רבי שמעון בר יוחאי (והר ח"א קכט, א, במדרש הנעלם), שעל תפילין נאמר (שמות כה, ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', שנסכיבתם הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו בישראל לפי שהם סוד המרכבה וסוד האבות, ולכן יש בהן שי"ן של שלש רגלים מצד

התפילין מצד שייכותו לתפילה ולעבודת העמידה לפני המלך, אשר היא עבודת התפילה כמו שיבואר.

ענין התפילין בבחינת צלם אלוקים ובבחינת בית המקדש

הנה בזה"ק מבואר כמה וכמה פעמים גדלות פנימיות ענין התפילין, והא לך לשונו הקדוש בתקונים (תיקוני זהר פג, ב), 'ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו' (בראשית א, כז), האי פקודא דתפילין, תא חזי כל מאן דאנח תפילין על רישיה ועל דרועא, קלא סליק בבל יומא לכל חיוון ומרכבות ואופנים שרפים ומלאכים דממנין על צלותין, הבו יקר לדיוקנא דמלכא דאיהו מאן דאנח תפילין, דעליה אתמר ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו, 'בצלמו' בתפילין דרישא בגוונא דתפילין דמאריה עלמא, דאינון שכינתיה עילאה, תפילין על רישא וכו' איהו תפילין דאנח קודשא בריך הוא בבל יומא, 'בצלם אלהים' תפילין דיד

א. בא וראה, כל מי שמניח תפילין על ראשו ועל זרועו אזי קול עולה בכל יום לכל החיות מרבבות ואופנים ושרפים ומלאכים הממונים על התפלות, תנו כבוד לדמות המלך שהוא מי שמניח תפילין שעליו נאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו, 'בצלמו' היינו תפילין של ראש כמו התפילין של הש"ת, שכינה עילאה וכו', שזה הוא התפילין שמניח הקב"ה בכל יום. 'בצלם אלהים' היינו תפילין של יד המורה על השכינה התחתונה שהיא קשורה לו (לקוב"ה) ועליה נאמר ונפשו קשורה בנפשו שניהם ביחוד אחד בקשר אחד, הרצועה כרוכה באצבע שמאל זה אשר זהו הקדושין שלה שהיא הטבעת הכרוכה באצבע שלה ובה היא קשורה עמו והוא עמה."

מאמר בענין קדושת התפילין

ג

ואמרו שם בגמרא שבתפילין דקוב"ה כתובים שבחיהם של ישראל, והם הפסוק 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' (שמואל ב' ז, כג), וכן הפסוקים 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו. ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים' וגו' (דברים ד, ז-ח), 'אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' וגו' (דברים לג, כט), 'או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי' וגו' (דברים ד, לד).

והביאו שם בגמרא ראייה שהקב"ה משתבח בישראל, ממה שנאמר (דברים כו, יז) את ה' האמרת היום וה' האמירך היום, אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה

הימין כנגד האבות אברהם יצחק ויעקב, ומצד השמאל שי"ן של ארבע רגלים כנגד ארבע חיות נושאי המרכבה, עכ"ל.^ב

תפילין של הקב"ה הם שבחי ישראל

והנה אמרו חז"ל (ברכות ו, א) שהקב"ה מניח תפילין שנאמר (ישעיה סב, ח) נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו, בימינו זו תורה, ובזרוע עוזו אלו תפילין שנאמר (תהילים כט, יא) ה' עוז לעמו יתן, והתפילין הם עוז דכתיב (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש.

ב. ומן הראוי להעתיק כאן את לשון הזוהר הקדוש בשלמות, "אשכחיה לרבי אלעזר ב"ר שמעון והוה מגלה רזין דתפילין וכו' אמרו שמענא מאבון דקודשא בריך הוא ברחימו סגיאיה דהוה ליה עם ישראל אמר לון למעבד ליה בי משכנא כגוונא דרתיכא עלאה דלעילא וייתי דיוריה עמהון, הדא הוא דכתיב (שמות כה) **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם**, ושמענא מאבון **דהכא סתים טעמא דתפילין בהאי פסוקא**, א"ל ת"ח כגוונא עלאה אתעבד מקדש ברתיכוי קדישין ובתר כן אשרי קב"ה דיוריה עמהון, כעניינא דא וכגוונא דא אתערו חברייא מארי מתניתא בטעמא דתפילין, **למהוי ההוא גברא דוגמא ברתיכוי עלאין רתיכא תתאה רתיכא עלאה למיתי מלכותא דיליה וישרי דיוריה עלויה**, ותנינן אית ביה רזין עלאין דוגמיהון וכו', ועל כך רזא דשי"ן דתלת כתרין ושי"ן דארבע כתרין תלתא מלכין שליטין בגופא תפלין עלוי קודשא בריך הוא לעילא אלין תפלין דרישא, תפלין דדרועא ארבע פרשיין לבא רכיב דוגמא דרתיכא תתאה ותתאה רכיב, עוד תנינן וכו' אבל קודשא בריך הוא שליטא עלאה מלכא מכלא, **ורזא דחכמתא דא הוא כגוונא דמקדשא דכתיב ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה**, ועלייהו דיוריה דמלכא בארבע אתוון תרין רתיכין, וכהאי גוונא לבא ומוחא, לבא מכאן ומוחא מכאן ועלייהו מדוריה דקודשא בריך הוא בארבע פרשיין".

מאמר בענין קדושת התפילין

שהם ממש מתדמים ליוצרם ונראים בצלמוי. והנה, אחד מן המקומות שבהם ניתן להוציא קשר זה אל הפועל, ובמקום זה הוא מתגלה ביותר, הוא במצות תפילין. וכמו שמצינו שאמרה כנסת ישראל בענין קשר נפלא זה 'שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה' (שיר השירים ח, ו), ופירשו בזוהר הקדוש (ח"ג נד, ב; קכ, ב; תיקו"ז יח, א, ועוד) שפסוק זה מדבר על מצות התפילין, שהיא ממש בחי' החותם והקשר בין כנסת ישראל ודודה.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

ובמו"ב נתגלה הקשר העמוק בין כנסת ישראל ודודה במצות תפילין ע"ד המבואר לעיל מדברי הזוה"ק אשר גם עליה נאמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', הרי שע"י מצות תפילין יש להם לבני' השראת השכינה כבחינת בית המקדש, שעניינו נתבאר בדברי חז"ל (שמות רבה לג, א) "משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו,

אחת בעולם, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברים ו, ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, עכ"ד הגמרא.

קשר פנימי בין קוב"ה לכנסת ישראל ע"י התפילין

והרי לן שהתפילין הם מציאות של קשר נפלא, שהקב"ה מתאחד כביכול עם ישראל ומקרבם בקירוב נפלא ונורא. שהרי גם הקב"ה מניח תפילין, ובתפילין שלו כתוב כביכול שבחם של ישראל, וכל מהות התפילין שאנו מניחים הוא מפני שבזה אנו מתדמים ליוצרנו, ואז נחשבים ישראל כבחינת 'בצלמו, בצלם אלוקים', וכמו שמבואר בזוה"ק שבזה נעשים ישראל כענין מקדש ממש ונאמר עליהם ושכנתי בתוכם, וביותר אחר החורבן כנ"ל.

וביותר עומק יתבאר, דהנה יש קשר נפלא בין קוב"ה לכנסת ישראל, וקשר זה הוא באמת מציאות הצלם אלוקים המושרש בישראל,

ג. אמנם על אומות העולם לא שייך לומר כן, כי אף שכלפי חוץ נראה שגם הם נבראים בצלם אלוקים, זה מצד מה שהם צאצאי אדם הראשון. אבל מעת דור ההפלה שנפלגו אומות העולם מהקדושה וממהות האדם הנכון - כמו שכתוב (דברים לב, ח) 'בהנחל עליון גויים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל' - ובחר ה' באברהם להיות לו לחלקו, נאמר (יחזקאל לד, לא) 'אדם אתם' ודרשו חז"ל (יבמות סא, א) אתם קרויין אדם ואין אומות העולם קרויין אדם, והיינו שבני ישראל הם בני האדם האמיתיים שניתן בהם צלם אלוקים.

מאמר בענין קדושת התפילין

ה

בשאל המלך 'ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון האלקים' (שמואל א' יד, יח), והרי הארון היה בקרית יערים ולא בגבע בנימין ששם היה שאול, ומוכח כדברי רבי יהודה שהיו שני ארונות.

ואמרו שם בירושלמי, שרבנן מתרצים את הפסוק, שדברי שאול עולים על הציץ של הכהן גדול שהיה עמהם, ואין כוונת אמרו 'ארון האלוקים' כמו בכל מקום שהוא ארון הברית, אלא כוונתו על הציץ. והנה המפרשים נדחקו לפרש דברי הירושלמי, כי הרי נאמר בפסוק בפירוש 'ארון האלוקים', ואיך אפשר לומר שהוא הציץ. וכתבו כמה ביאורים, כגון שרצה לשאול באורים ותומים, ולצורך זה צריך הכהן ללבוש כל השמונה בגדים, לכן אמר שיביאו אליו הארון שבו בגדי הקודש, ונתכוין לציץ שהוא האחרון שבבגדים (כן כתב קרבן העדה). ומפרשים אחרים כתבו ש'ארון האלוקים' היינו הארון שבו נמצא הציץ שבו שמו של הקב"ה, והוא החשוב שבבגדים (עיי' שיירי קרבן שם). וביאורים אלו הם דוחק כמובן, וצ"ב.

כוח הציץ לגלות מהותו הנסתרת של האדם

ויתכן לבאר בדרך אגדה, דהנה הציץ לא היה מלבוש פשוט שהיה כתוב עליו שם הוי"ה, אלא היה בו כח נורא לגלות את מהות ופנימיות האדם אשר עבר כנגדו, והיה כמו אבן

בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך. אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי, כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל וכו', אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו שנאמר ועשו לי מקדש".

והיינו, שע"י מצות תפילין מתגלה באדם קשר נפלא מצד אהבת כנסת ישראל אל דודה, והשראת השכינה מצד קוב"ה המגלה אלוקותו בתחתונים, והאדם יכול לגלות קשר זה ולהרבות גילוי אלוקות בתחתונים באופן נעלה ע"ד הגילוי אלוקות שהיה בביהמ"ק, דווקא ע"י מצות תפילין.

דברי הירושלמי שהציץ נקרא 'ארון האלוקים'

ויש להעמיק בענין קדושת התפילין ובהתגלות צלם אלוקים מן הכח אל הפועל על ידו, בביאור סוגיית הירושלמי בענין הארון שהיה בקודש הקדשים. דהנה מצינו בירושלמי מסכת שקלים (פ"ו ה"א) שנחלקו רבי יהודה בן לקיש ורבנן בענין ארון הברית, רבי יהודה סבר שהיו שני ארונות, אחד שבו נתון התורה ואחד שבו נתונים שברי לוחות, ורבנן סברו שהיה רק ארון אחד. ובירושלמי שם הביאו ראיה לדברי רבי יהודה מדכתיב

מאמר בענין קדושת התפילין

לא היה נראה מראה הזה, ונודע לכהן שאדם זה הוא עז מצח, והיה צריך הכהן לכפר עליו ולבקש בעדו רחמים, עיין שם.

שייכות הציץ והארון זה לזה מצד גדול הזהירות בקדושתם

ומבל זה מבואר, שהציץ היה ממש כעין הארון. כמו שמצינו בארון שהיה צריך להיות ראוי עד מאד כדי לקבל שייכות עם קדושת הארון, והתורה כבר הזהירה בפירוש שצריכים הכהנים לכסות את הארון כדי שלא ימותו הלויים הנושאים אותו 'ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו' (במדבר ד, כ). וכן מצינו כמה פעמים בענין הארון, כגון כשבא הארון מפלשתים לעיר בית שמש נאמר (שמואל א' ו, יט) 'ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' ויך בעם שבעים איש חמשים אלף איש'. וכן כשהעלהו דוד לירושלים ונשאו את הארון על העגלה, ובאמצע הדרך נשמת הארון ושלח עוזה בן אבינדב את ידו לתמוך בארון, כתיב (שמואל ב' ו, ז) 'ויחר אף ה' בעוזה וגו' וימת שם עם ארון האלוקים', ואמרו חז"ל שנענש כי לא נזהר בכבודו (עיין סוטה לה, א).⁷

בוהן לגלות את הנסתר ונעלם. כמו שאמרו חז"ל בענין מלחמת מדין, שבשובם מן המלחמה אמר להם משה להרוג כל אשה יודעת איש ולהחיות את הטף בנשים אשר לא ידעו איש, ואמרו בגמרא (יבמות ס, ב) מנא ידעי, אמר רב הונא בר ביזנא אמר ר' שמעון חסידא העבירום לפני הציץ, כל שפניה מוריקות בידוע שהיא ראויה ליבעל, כל שאין פניה מוריקות בידוע שאינה ראויה ליבעל, ע"כ. ובהמשך הגמרא שם הקשו לגבי בנות שבט בנימין, שהיו צריכים להעבירם לפני הציץ והיו יודעים מי בתולה, ואמאי לא עשו כן, ותיצרו שהציץ נעשה לרצון ולא לפורענות עיי"ש. וחזינן מזה שהציץ היה כוחו רב לגלות את מסתרי האדם, ולהוציא לחוץ את מהותו.

ובזוהר הקדוש בפרשת ויקהל (ח"ב ריז, ב) כתב בפירוש ענין זה, ושם נתבאר שלשון 'ציץ' הוא מלשון הבטה והסתכלות [כמו 'מציץ' מן החרכים], משום שע"י ההסתכלות בציץ היה נודע מהותו של האדם. אם האדם שהסתכל בציץ היה צדיק היו האותיות של השם בולטות ומאירות בפניו של האדם, ואם האדם שהיה מסתכל בציץ לא היה צדיק,

ד. ואגב, בזה יתבארו דברי חז"ל (במדבר רבה יח, ג; תנחומא קרח, ה) שאמרו על קורח, קורח שחכם גדול היה **ומטועני הארון** היה מה ראה לשטות זו. ולכאורה יש לתמוה מה ענין נשיאת הארון לכאן ומדוע נקטו דוקא לשון זה, אבל ביאור

מאמר בענין קדושת התפילין

ז

אמרו בפירוש "אמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה, קל וחומר מציץ, ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה והיה על מצחו תמיד, שלא תסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה". ולדרכנו יבואר, שהתפילין גדלה קדושתם כקדושת הציץ, כי בפעולתם פועלים הם באדם המניחם כפעולת הציץ ממש, שמגלים באדם את מהותו הפנימית ואת כוח הצלם האלוקים אשר בו, ומוציאים אותו מן הכח אל הפועל.

התפילין הם בחינת המוחין הקדושים שהם צלם אלוקים

ובעומק יותר, ידענו מדברי האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי

התפילין: שער מאמרי רשב"י, ביאור אדרא זוטא) שביאר באורך וברוחב את ענין התפילין שהוא בחינת הארת המוחין המתגלים ויוצאים לחוץ, והם גילוי מענין צלם המוחין הנמצא באדם^ה. והיינו, שהתפילין העומדים על הראש

ובזה יתבאר גם גודל חומר קדושת הציץ, שנאסר לכהן גדול להסיח דעתו ממנו אפילו רגע אחד, כמו שדרשו חז"ל (יומא ז, ב) מן הפסוק 'והיה על מצחו תמיד' שאסור להסיח דעתו ממנו. והיינו, שכיון שהציץ הוא בבגדי הכהן גדול כדוגמת הארון בכלי המקדש, לכן צריך להזהר בכבוד הציץ מאד, ולא להסיח דעתו ממנו להקל ראש בקדושתו.

ונמצא, שהיה קשר גדול בין הארון והציץ, ששניהם היתה קדושתם גדולה עד מאד, והיו מגלים ומעידים על פנימיותו של האדם, כל אחד באופן אחר, והיו צריכים להיות אנשים גדולים וצדיקים כדי לצאת בשלום מן הקודש, מן השייכות לציץ או לארון.

איסור היסח הדעת בתפילין נלמד מן הציץ

והנה, החוט המשולש לא ינתק, הם התפילין הקדושים, שהשוו אותם רבותינו לקדושת הציץ. שכן

הענין הוא שלא כל אדם היה זוכה להיות מנושאי הארון, כי היה יכול להיות בזה סכנת נפשות כמו שאירע לעוזה, ובחרו אנשים צדיקים גדולים מכל העם שיחזיקו את הארון במסעותיו, ולכן אמרו 'קורח שמתועני הארון היה - ומוכרח שהיה צדיק גדול - מה ראה לשטות זו'.

ה. ונביא כאן בקיצור כמה לשונות מדברי האר"י ז"ל: 'כי ארבע פרשיות של התפילין הם חכמה ובינה וחסד וגבורה, ובמק"א אמרו כי התפילין של ראש הם אימא על ברא, אבל הביאור הוא כי כל ארבע פרשיות אלו הם סוד אה"ה שהוא בינה, ובערך זה אמרו שהתפילין הם אימא על ברא, ועוד לטעם אחר והוא לפי שאלו ארבע מוחין מתלבשים בנה"י דאימא כנודע' (דרושי התפילין א).

מאמר בענין קדושת התפילין

עם ב', חוזרות חלילה, נמצאו יוצאות ברל"א שערים, ונמצא כל הדבור וכל היצור יוצא מהם, ונמצא כל היצור יוצא בשם אחד, עכ"ל.

ואמרו בזהר הקדוש (ח"א טו, ב): בשעתא דנפק, נפקת בת זוגיה בהדיה דכליל כל אתוון, דכתיב א"ת השמי"ם, קול ובת זוגו וכו', א"ת כד נטיל אתוון בלהון, כללא דכלהו אתוון אנון רישא וסופא, לבתר אתוסף ה"א לאתחברא כלהו אתוון בה"א ואתקרי את"ה, ועל דא (נחמיה ט, ו) ואת"ה מחיה את כולם, את רזא אדני"י והכי אקרי, השמים דא יהו"ה רזא עלאה וכו'.

ומרן האר"י ז"ל ביאר בקדשו במקומות רבים, איך שכל הבריאה נעשית מכ"ב אותיות, כגון מה שכתב (עץ חיים, שער טנת"א פ"ג): 'כל העולמות נבראו ע"י כ"ב אתוון שבמלכות, אשר מהם נוצרה'. וכן כתב

הלא המה גילוי של צלם האלוקים הנמצא באדם, וכמו שהובא מהזה"ק לעיל שעל ידי התפילין נעשה האדם בצלם אלוקים, וע"י הנחתם מתעורר באדם כוח הצלם האלוקי אשר בו, לדמות צורה ליוצרה ולבוא לפני המלך באופן הראוי והנכון.

שורש כל הבריאה ע"י חיות כ"ב אותיות התורה

והנה ידענו מדברי המקובלים שענין צלם אלוקים הנמצא באדם הוא סוד כ"ב אותיות התורה, ובאמת שורש כל הבריאה הוא מצד הכ"ב אותיות, כלשון ספר יצירה (פ"ב): עשרים ושתים אותיות יסוד, שלש אמות ושבע כפולות וי"ב פשוטות וכו', חקקן חצבן שקלן צרפן והמירן וצר בהן נפש כל היצור וכל העתיד לצור וכו', כיצד שקלן והמירן א' עם כולן וכולן עם א', ב' עם כולן וכולן

'והרי בחינת התפילין הם הארת המוחין אחר שנכנסו בפנים ויצאו לחוץ בסוד אור מקיף' (שם, ה). 'הענין הוא במה שביארנו כי שני אורות מקיפין יש למוחין דז"א, אחד למעלה על ראשו שהוא קודם שנכנסו בו המוחין הפנימיים, והשני הוא במצחו בסוד התפילין אחר שנכנסו בפנימיותו וחזרו לצאת במצחו כנ"ל, ונמצאו שלשה בחינות, אור מקיף עליון ואור פנימי ואור מקיף שני, ושלשתם נרמזו בענין תפילין כיון שהם הבחינה האחרונה מכולן צריך שיתגלו בה כל שלשה הבחינות, ובסוד האחד ועשרים אזכרות שיש בתפילין נרמזו בחי' אור המקיף העליון כמו שהודעתך (ע"ד) כי כל אור מקיף הוא שם אהי"ה כמנין כ"א אזכרות הנז' אשר לרוב מעלתם נתעלמו, ולא נתגלו עד אחר שנכנסו בסוד ארבעה מוחין פנימיים שהם כנגד בחי' ארבעה פרשיות התפילין (שער מאמרי רשב"י שם, עיי"ש באריכות).

מאמר בענין קדושת התפילין

ט

לעולם להחיותם, כדכתיב (ישעיה מ, ח) ודבר אלהינו יקום לעולם, ודבריו חיים וקיימים לעד כו', כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו והזרות למקורן היו כל השמים אין ואפס ממש, והיו בלא היו כלל, וכמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש, וכן בכל הברואים שנכל העולמות עליונים ותחתונים ואפי' ארץ הלזו הנשמית ובחי' דומם ממש אילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח"ו האותיות מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית ממש, עכ"ל.

בפרטות בכמה מקומות שהצלם נעשה מכ"ב אותיות¹.

לעולם ה' דברך ניצב בשמים

וכבר ידענו מה שביאר הבעש"ט הקדוש בענין חיות העולמות ע"י אותיות מאמרי ה', וזה לשון בעל התניא קדישא (שער היחוד והאמונה, פ"א): הנה כתיב (תהלים קיט, פט) לעולם ה' דברך ניצב בשמים ופירש הבעש"ט ז"ל כי 'דברך' שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו', תיבות ואותיות אלו הן 'נצבות' ועומדות לעולם בתוך רקיע 'השמים', ומלובשות בתוך כל הרקיעים

1. כגון מה שכתוב בעץ חיים (שכ"ד פ"ה-ו): והנה עתה נכלל הכל ונאמר כי בכל צלם יש ט' ספירות שרשיות ופ"א ספירות פרטיות, ואמנם כשתחלק צלם זה לג' בחינות וכו' בכל בחינה מהם יהיו ג' ספירות שרשיות וכ"ז ספירות פרטיות, ובה תבין ענין ספר יצירה כי הם י' ספירות ובהן כ"ז אתון וכו', ואח"כ ט' ספירות בינוניות נחלקות לכ"ז ספירות פרטיות, הרי הם כ"ז כמנין כ"ב אותיות התורה עם ה' אותיות מנצפ"ך וכו', אמנם ספירות הפרטים הם כ"ז אותיות כי גם בהם לבדם יש כמנין כ"ז אותיות התורה. כלל העולה כי בכל הצלם יש ט' ספירות שרשיות נגד ט' אותיות של המספר וכו', ויש בו כ"ז ספירות בינונית נגד כ"ז אותיות התורה, עכ"ל.

2. והצדיקים עסקו בזה רבות, לברר את כל הניצוצות הקדושים ששרשם מאותיות הקדושה המוחיים את כל העולמות והנבראים ולהעלותם אל הקדושה, והעבדות בזה רבות מאד, וכדוגמא בעלמא נביא את לשון הרה"ק מקאמרא (היכל הברכה ריש פרשת כי תבא) : לחדש בכל יום בחינות עבודה חדשה ואור חדש, ואין תפילין של יום זה דומה לתפילין של יום מחר, ואין תפלה דומה לחברתה, ואין רגע דומה לחברתה, בכל רגע נתחדש אור חדש וטעם חדש בקטנות וגדלות באמונה שלימה נתגלה אור חדש וטעם חדש, על ידי הברורין שנתבררין בכל עת בירור חדש ואור חדש. ושאל דודי מו"ר הרב רבי משה [מסאמבור] את אחיו דודי הקדוש מו"ר רבינו צבי [הרה"ק מזידיטשוב], שבלדותו היה עוסק באיזה משא ומתן והלך בכפר ועסק עם הגוים במו"מ, ואח"כ הלך להתפלל מנחה ונדלק בו

מאמר בענין קדושת התפילין

י

וחזינו שתיקנו לומר 'אשרי יושבי ביתך' כהכנה לתפילת

העמידה, גם בשחרית ובעיקר במנחה, וכן 'א-ל ברוך גדול דעה' אומרים לפני שמר"ע של שחרית. ויש לבאר עניינו על דרך הנ"ל, שכח צלם האלוקים אשר באדם נבנה מן כ"ב האותיות הקדושות, ולפני שבא האדם לעמוד לפני המלך, יש לו לעורר את כח צלם האלוקים אשר בו, כדי שיהיה ראוי להיות מרכבה לשכינה ולעמוד לפני מלכו של עולם.

ובבר רימזו בקדשו הרמ"ע מפאנו ז"ע בספרו עשרה מאמרות (חקור דין ח"א פכ"ו) בגודל הפלאת לשון הפסוק 'אשרי יושבי ביתך' שאומרים אותו כפתיחה לתהלה לדוד, וזה לשונו: לא נאמר 'יושבי בביתך' אלא 'יושבי ביתך', כי הצדיקים הגמורים הם עצמם היכל וכסא ה', כדכתיב 'זה

עבודת התעוררות צלם האלוקים
בבחינת כ"ב האותיות

וראינו בכמה מקומות שתיקנו להתפלל בדרך אותיות א' ב', ומעלת הענין בזה, כגון הנאמר במסכת ברכות (ד. ב) כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלוש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ואמרו שם בגמרא שהטעם הוא משום שנאמר בדרך אל"ף ביי"ת וגם יש בו שכח הכנת מזון לכל חי, עיי"ש. וכן מצינו בענין תפילת 'א-ל ברוך גדול דעה' שתקנוה בברכת יוצר אור, וכן בתפילת 'א-ל אדון על כל המעשים' שבאה תמורתה ביום שבת קודש, ובתפילת המוסף שאומרים 'תכנת שבת רצית קרבנותיה' בסדר א' ב' מהופך, אשר בכל אלו נאמרו סודות ורמזים ועניינים רבים בגודל חשיבות תפילה הנאמרת בכ"ב אותיות".

רמ"ח אבריו בהארה גדולה עצומה, ותמה מהיכן השיג זה, וירא לנפשו דלמא זה טעות מקליפות נגה ועבודתו בטעות, ושאל את אחיו רבו מה זה, והשיב מה זה אתה מתמה אחי, כשאתה הולך בשדה ובכפר בין הגוים במחשבות קדושות, כל הנצוצין שיש בדומם צומח חי מדבר הכל נדבקין בך ונתבררין אצלך לטוב, והם נדבקין בך וממשיכין לך אור וטעם חדש שלא טעמת מימך, עכ"ל.

ח. ראה בזוהר הקדוש פרשת תרומה (ח"ב קלב, א): יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא את הכל. והא אתערנא ביה, ואתערו חברייא דהני אינון תיקונין דעלמא עלאה. א"ל ברוך תקוני דעלמא תתאה, דאינון כ"ב אתוון זעירין, בגין דאית אתוון רברבן ואתוון זעירין, אתוון מעלמא תתאה, אתוון רברבן מההוא עלמא דאתי וכו', דכד לא פשיטן יתיר, אינון אתיין כל את ואת ברתיקא דחזי ליה, כגון שבחא דשבת דאינון אתוון דשבת, אל אדון על כל המעשים ברוך ומבורך בפי כל נשמה, אלין אתוון בחמש חמש תיבין, דאינון חמשין תרעין דעלמא דאתי, עכ"ל. ועיין גם בפרשת ויקהל (דף רה, ב). וראה דברי האר"י ז"ל (שער הכוונות, תפילת שחרית של שבת) בביאור ענין מעלת תפילת א-ל אדון.

מאמר בענין קדושת התפילין

והובא לעיל שהתפילין המה צלם האלוקים האמיתי בבחי' המוחין המתגלים על ראש האדם, ועליהם נאמר 'בצלם אלוקים ברא אותי', ובהם מתקיים ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ממש, כדברי הזוה"ק הנ"ל, והיינו שע"י התפילים נעשה האדם כבחינת מקדש וכסא ה' ממש. וממילא יבואר מה שנצרך האדם לקדושת התפילין בעמדו להתפלל ולעמוד לפני המלך בתפילת העמידה, כי התפילין נותנים לו את הכח ואת גילוי הצלם, ואז יכול לבוא אל חצר המלך הפנימית כי נזר אלוקיו על ראשו.

ב.

**המתפלל צריך שיחשוב כאילו
שכינה כנגדו והוא עומד לפני
המלך**

**ויש להרחיב מעט בענין הכנה
הנצרכת לתפילת העמידה, אשר**

אלי ואנוהו', [ודרשו חז"ל] אהיה לו נזה ובית, להשלמת הדוגמא לכבוד שכינה^ט, עכ"ל.

ענין ההכנה לתפילת העמידה בכח כ"ב אותיות וכח התפילין

והמורם מזה, שבחי' מזמור אשרי יושבי ביתך מרמז על ענין זה שהאדם עצמו נעשה מרכבה והיכל ה', על דרך ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד (אלשיך הק' פ' תרומה כה, ט; של"ה הק' שער האותיות, קדושה; שם בפרשת תרומה ובכ"מ), וזה נעשה באמת בכח קדושת אותיות א' ב', אשר הם מחיים ומהוים את צלם האלוקים הנמצא באדם, וע"י התעוררות צלם אלוקים זה יכול האדם להתפלל, בבחינת 'עוד יהלוך סלה'.

ועוד הרבה יותר מזה נעשה ע"י כח התפילין, כאשר כבר נתבאר

ט. וראה לשון קדשו של האלשיך בביאור 'ואנוהו' (פר' בשלח טו, ב): ואנוהו, והוא, כי ידעו ברוח הקודש שהושפע בהם שיהיו נזה להקב"ה, שהוא ענין ושכנתי בתוכם. והוא, שלא נאמר בתוכו כי אם בתוכם. לומר, שהם בעצמם יהיו משכן ומדור אל השכינה, כי היכל ה' המה. וזה שאמר ואנוהו, שאהיה לו נזה שידור בי, מה שלא עשה כן למלאכי השרת, אלא אדרבה הניח עולם המלאכים ונתאוה משברא העולם להיות לו דירה בתחתונים באדם ממש כמדובר. ועל זה הביא ראייה מוחשת והיא אלהי אבי כי בפירוש אמר אלהים בתורתו שהוא אלהי אבי. באומרו (בראשית לג, כ) ויקרא לו אל אלהי ישראל, מה שלא נמצא כן לשום מלאך. ולבל יאמר איש כי הלא גם ה' נקרא אלהי הצבאות, לזה אמר, אינו דומה, כי שם הוא על הכולל, ובנו הוא גם על היחיד, ואם כן וארוממנהו, כי רוממות תחשב שירתי לפניו ולא הפכו, עם היותי חומרי והקדים למלאכים, עכ"ל.

מאמר בענין קדושת התפילין

לפני השמו"ע צריך כוונה מיוחדת והתקשרות עמוקה ברעותא דלבא

ולמדנו מזה יסוד גדול ועמוק בענין תפילת השמו"ע, שיש דין מיוחד של עמידה לפני המלך, וזה אינו כמו סתם דין כוונה כמו בשאר כל המקומות שצריך בהם כוונה, אלא הוא מהות אחרת של מעשה תפילה, כי האדם צריך לראות את עצמו כעומד כעת לפני המלך, ואם לא יכוין לבו לזה ולא יעסוק בפועל ממש בענין 'עמידה' זו לא יצא ידי חובתו בתפילה זו, כי לא עמד לפני המלך כנדרש ממנו במצות תפילה.

והיינו, שאף אם יהיה לאדם את כל הכלים הנצרכים לו לעבודת התפילה, שיש לו מוח טוב ולב נלבב והכין את עצמו שעות רבות בלימוד התורה וכיו"ב, כל זה עדיין אינו נחשב כתפילה, כי לצורך התפילה צריך לעורר בעצמו התקשרות נפלאה ברעותא דלבא חזקה עד מאד, שהרי הוא הולך לעמוד לפני המלך ולומר שבחיו. וידוע גם בדרך העולם, שאם רוצה אדם שיתקבלו דבריו אצל הגדול ממנו, או שרוצה שישמעו בני האדם לדרשתו וכיו"ב, מוכרח הוא לחיות ממש את מהות הדברים ואינו יכול לדבר מן השפה ולחוץ, אלא צריך להתקשר עם דבריו בכל התוקף, שיהיו דברים היוצאים מעומק לבו.

וביותר כאשר בא לומר שבחים לפני מלך בשר ודם, שצריך לומר את השבחים מכל לבו ונפשו, ואם

כוח התפילין נצרך בעיקר לתפילה כמובא לעיל.

הנה כתב המחבר (שו"ע או"ח סי' צח ס"א): המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו, ויחשוב כאילו שכינה כנגדו וכו', ויחשוב כאילו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל, קל וחומר לפני ממ"ה הקדוש ברוך הוא שהוא חוקר כל המחשבות, וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונין בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הנשמות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה, עכ"ל המחבר.

והנה כבר ידוע מה שיסד הגר"ח מבריסק בביאור דברי הרמב"ם (הל' תפילה פ"ד ה"א) בענין כוונה בתפילה, וזה לשונו: ונראה לומר דתרי גווני כוונות יש בתפילה, האחת כוונה של פירוש הדברים, ויסודה הוא דין כוונה, ושנית שיכוון שהוא עומד בתפילה לפני ד', כמבואר בדבריו וכו' ומה היא הכוונה שיפנה את לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאלו עומד לפני השכינה. ונראה דכוונה זו אינה מדין כוונה רק שהוא מעצם מעשה התפילה, ואם אין לבו פנוי ואינו רואה את עצמו שעומד לפני ד' ומתפלל אין זה מעשה תפלה, והרי הוא בכלל מתעסק דאין בו דין מעשה, ועל כן מעכבת כוונה זו בכל התפילה, עכ"ל.

מאמר בענין קדושת התפילין

יג

היא לעמוד לפני המלך. וענין זה אינו רק מדת חסידות בעלמא, אלא הוא מעכב בכוננת התפילה, כמובא מדברי הפוסקים, כי 'תפילה' מהותה ומשמעה היא לעמוד לפני המלך, ואם אין 'אני' לי מי לי.

מסירות נפש להתקשר למלך מלכי המלכים מעומק הלב

וזהו הענין שסדרו אנשי כנה"ג שיאמרו קרי"ש שעניניה מסי"ג קודם שמונה עשרה דייקא, היות

יאמר את השבחים רק מן השפה ולחוץ ירגיש המלך בזה מיד, ולא יקבל כלל את כל דברי המשבחו ויבזו לו. כל שכן וקל וחומר כשבא לעמוד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה היודע יצר כל יצורים, היוצר יחד לב בני האדם ומבין אל כל מעשיהם, אינו יכול לומר את דבריו כדיבורי קוף בעלמא, אלא צריך הוא לעורר בנפשו התקשרות נפלאה בעומק הנפש למלכו של עולם, וישים עצמו כמרכבה לשכינה בהתקשרות אמיתית, ובזה יצא ידי חובת מצות תפילה, שמהותה

י. וידוע מה שדרשו רבותינו הקדושים בביאור לשון המשנה הזו, על ענין התפילה ויחוד השכינה עם קוב"ה. ראה בספר הק' צוואת הריב"ש (סי' סב; סי' צז): בתפילה צריך להיות כמו מופשט מגשמיות ואיננו מרגיש מציאותו בעולם הזה, וזהו אם אין אני לי מי לי (אבות פ"א מ"ד), כלומר כשאני אבוא למדריגה שלא אדע וארגיש כלל אם אני לי, היינו אם אני בעולם הזה או לאו, בודאי אין לי שום פחד ממחשבות זרות כי איזה מחשבה זרה יקרב אלי בהיותי מופשט מזה העולם, וזהו מי לי, רצה לומר איזה מחשבה זרה יבוא לי, אבל כשאני לעצמי, רצה לומר כשאני חושב לעצמי לדבר יש, במציאות בזה העולם, אז אדרבה אינני נחשב לכולם, וזהו שאמר מה אני, רצה לומר מה אני חשוב ומה עבודתי חשובה לפניו יתברך שמו, כי אז יבלבלו אותי מחשבות זרות, והריני כמו שאינני בעולם הזה, כי עיקר בריאת אדם בעולם הזה הוא לעבודת ה' יתברך, והרי אין אני יכול לעבוד עבודתו, מחמת מחשבות זרות המבלבלים אותי, וגם מה שאמרו חז"ל (סוכה ג, א) אם אני כאן הכל כאן יש לפרש על פי דרך זה, עכ"ל.

וראה במאור עיניים פרשת נשא וז"ל: ורפואות הבעל שם טוב נבג"מ היה רק על ידי יחודים, שהיה מייחד ומעלה השכינה אל מדת אי"ן וממילא ניתקן למטה גם כן, ואפשר שזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה במשנה דאבות, אם אין אני לי שהשכינה נקרא אני, אני ה' אלקיכם וגו' וזהו אם אין אני לי רצה לומר שכוונתי בתפילתי כדי ליחד אי"ן ואנ"י ואיני מכוון לצורך עצמי, מי לי, רצה לומר שנמשך ממדת מי שהיא הבינה נמשך עלי גם כן, כשנתקן למעלה נתקן למטה גם כן, וזהו ותשועת ה' כהרף עין, ר"ל תשועת השכינה דהיינו כשיעלה אותה אל האי"ן כנ"ל, הוא כהרף עין, שהאין הוא למעלה מן הזמן, כי הדבר שהוא בחינת אין אינו שייך שם זמן כלל, ולכן התשועה הוא בהרף עין וכו', עכ"ל.

מאמר בענין קדושת התפילין

ביאור הפסוק 'אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך' כהכנה לתפילת העמידה

וזה סוד תקנת חז"ל לומר לפני התפילה פסוק 'אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך', כי ענין פסוק זה הוא באמת הכנה לכל תפילת השמונה עשרה, ואינו רק בקשה בעלמא, כי אם זמן נעלה הניתן לאדם כדי שיתבונן היטב לפני מי הוא עומד. וכמו שכתב הרה"ק בעל סידורו של שבת (ח"א שורש ח, ענף ה) בביאור פסוק זה, וז"ל שם: ואחר כונת הלב הן הן הדברים ושכן הוא באמתיות לבבו, וירא לגשת לעבוד עבודה אשר לא כדת לפי ערך פחיתותו ושפלותו, עומד לפני תמים דעות מלך יחיד ומיוחד לו דומיה תהלה. ובפרט בעת התפלה שנקרא מרבר לפני המלך ממש, כמאמר רז"ל, ועבור זה תקנו רז"ל לומר קודם התפלה אדנ"י שפתי תפתח, שמורה בעצמו איך שירא ומתפחד מאוד בזוכרו לפני מי הוא עומד, ומפני היראה והאימה והבושה אין בה לדבר, רק אתה אדנ"י שפתי תפתח שאיכל לדבר לפניך, עכל"ק.

ובררך זה כתב גם הרה"ק המגיד מקאזניץ (פרשת לך לך, ד"ה ומלכי צדק), וז"ל: ונוכל עוד לומר איזה רמז בפסוק זה, לפי שאמרו חז"ל (ברכות ד, ב) סדר התפילה אומר קודם אדנ"י שפתי תפתח, ופירוש דבריהם, כדי להמליך הבורא ברוך הוא מקודם, שמבלעדי חסדו ורצונו אין לנו אפילו

וצריך האדם לכויין מסירות נפש לפני תפילת השמו"ע, וצריך להבין עומק הדבר, כי הנה מסירות נפש אין כוונתה שעכשיו נדרש מן האדם להמית את עצמו, שהרי גם במלך בשר ודם אם ישלחו אדם אחד לשבח את המלך ולומר לפניו דרשה גדולה להרבות בשבחיו, והאדם הזה ילך לפני המלך ולפני דרשתו ימית את עצמו למען המלך בפועל, הרי אין לך שוטה גדול מזה, דהא גם אם באמת הראה למלך את גודל מסירותו, אבל מה היה למלך מכל זה, הרי לא שמעו את דבריו בשבח המלך.

וכן הוא גם בנידון דידן, כי קבלת מסירות נפש אין הכוונה שירצה להמית את עצמו לפני שמו"ע, שהרי מה הרוויח המלך מזה והא לא נעשה התיקון והמעלה הנפלאה הצריכה להעשות בתפילת שמו"ע זו. אלא כוונת מסירות נפש זו כוונתה שיעורר האדם בנפשו התקשרות להקב"ה בביטול גמור באופן נעלה כל כך, עד שבאופן ממילא יהיה מוכן מצד עצמו למסור את נפשו עכשיו, אם ידרוש המלך ממנו דבר זה. אבל למעשה בעמדו לפני המלך דורש ממנו המלך להתקשר אליו בכל כוחו ולעשות את עצמו כמרכבה ממש לרום קדושת המלך, ועי"ז יכול להוציא מעומק לבו דיבורים של אמת, ועי"ז זה יעמוד באמת לפני המלך בכל נפשו, וישמע המלך הקדוש את שבחיו וימלא את בקשות האדם לטובה.

מאמר בענין קדושת התפילין

טו

לדבר דיבורים של אמת לפני מלך מלכי המלכים.

ועל פי פנימיות הדברים, הנה כתב האר"י ז"ל שבאמירת 'עוזר דלים ועונה לעמו ישראל' צריך לכוין להעשות כעני יחד עם השכינה הנקראת עניה כשהיא למטה, ואחר כך באמירת 'תהלות לאל עליון' מתחילים להכנס בהיכל קודש הקדשים דעולם הבריאה, וגמר הכניסה בהיכל קוה"ק הוא באמירת ה' שפתי תפתח, ואז מתאחד היכל קוה"ק עם עולם האצילות ונעשה גם הוא בחינת עולם האצילות, עיי"ש. ובאמת, כבר אמרו במשנה (ברכות כה, ב) שצריך לכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים, והדברים מכוונים.

עומד לפני המלך כדוגמת כהן גדול בקודש הקדשים ע"י כח התפילין

והיינו שיש עבודה גדולה לפני תפילת השמו"ע להתאחד עם השכינה כביכול, ולהכנס להיכל קדשי קדשים, והנה ידענו שהיכל קודש הקדשים בבית המקדש היה המקום הנשגב והגבוה ביותר, ובמקום זה היה הארון שהוא היה תכלית כל בית המקדש, ואחת בשנה הותר רק לכהן הגדול להכנס למקום זה ולכפר על עמו. ונבין ונקיש מזה גם לעבודת כל אדם בתפילת העמידה, שהרי עכשיו הולך הוא להכנס ולעמוד בהיכל קדשי קדשים ובעולם האצילות, ובכחי ימות

בחינת שפתים לצפצף לפניו, ואנו מתפללים 'אדני' שפתי תפתח, עכ"ל.

ושורש ענין זה שתפילת 'אדני' שפתי תפתח הינה גם הכנה דרבה והתבוננות לקראת התפילה, כבר ביאר מרן הבעש"ט זי"ע בקדשו: כאשר מתחיל האדם להתפלל, מיד כשאומר 'אדני' שפתי תפתח השכינה מתלבשת בו ומדברת הדיבורים, וכשיהיה לו האמונה שהשכינה מדברת אלו הדיבורים בודאי תפול עליו אימה ויראה, וגם הקדוש ברוך הוא כביכול מצמצם את עצמו ושורה אצלו כמו שנאמר (שיר השירים ב, ט) מציץ מן החרכים מהאותיות שהם היכלות והוא הולך מהיכל להיכל, ובכל היכל דנין אותו אם הוא ראוי לכנום, ואם היה האדם משים אל לבו שדנין אותו בעת שנפלה לו מחשבה זרה בודאי היה מתפלל בכוונה, רק שהוא שוכח שדנין אותו וכו', עכ"ל (הובא בספר בעל שם טוב עה"ת, פרשת נח).

ביטול אמותי וכניסה להיכל קדשי הקדשים

והנה בוודאי שאי אפשר להתחיל את העבודה הפנימית רק כשעומדים ממש לפני שמו"ע, ולזה צריך להקדים עבודה רבה בהתבוננות ודבקות בפסוקי דזמרה, ועכשיו כבר האדם צריך להיות מוכן מצד עצמו לעמוד לפני המלך. אמנם, אחר כל הכנתו, צריך עכשיו לעצור רגע אחד ולהכנס למציאות של ביטול אמותי,

מאמר בענין קדושת התפילין

בקדמייתא כגוונא דצלוחתא הוא וכו', בשעתא דבר נש קאים, בעי לדכאה גרמיה בקדמייתא, ולבתר יקבל עליה האי עול לפרשא על רישיה פרישו דמצוה, לבתר יתקשר קשורא דיהודא דאינון תפלין (מהו תפילין) תפלה של ראש ושל יד ולא תקנא לון בקשורא חדא בשמאלא ועל לבא כמה דאוקימנא (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וגו', וכתוב (שם ח) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וכו', ולבתר צלותא דמיושב לקבל תפלה של יד, לבתר צלותא דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא, ודא כגוונא דדא, עובדא כגוונא דדבורא וכו', ע"כ.

עבודת שמונה עשרה בביטול גמור בבחינת בעמדם תרפינה כנפיהן

ועבודה זו ראו אצל כמה מן הצדיקים, שבזמן תפילת שמו"ע עמדו בפחד ובמורא בביטול גמור, ולא הניעו איבר מוגדל פחד הבורא, ואף שבפסוקי דזמרה הרעישו עולמות בהתלהבות גדולה, אבל שעת העמידה היא ענין אחר לגמרי, כי אז עומדים לפני המלך ממש, וצריך להיות בביטול מוחלט בבחי' 'בעמדם תרפינה כנפיהן' (יחזקאל א, כד)^א, וזה ענין 'התפשטות הגשמיות' כמו שכתב

החול וימי הגלות הוא השעה הגבוהה ביותר, וצריך להתבונן בזה ברגע כמימרא לפני השמו"ע, להוציא לפועל התקשרות נפלאה ברעותא דלבא, כמו שאמרו לכהן הגדול 'ראה לפני מי אתה נכנס למקום אש להבת שלהבת' (סדר עבודה למוסף יום כפור).

ונפלא הדבר שבמקום זה באה עיקר עבודת התפילין, שהרי בזמן הגלות התפילין הוא בבחי' 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' כמו שנתבאר לעיל מדברי הזוהר הקדוש, והיינו שהתפילין מעוררים באדם את ענין השראת השכינה בבחינת בית המקדש, ומקום התעוררות ענין זה הוא לפני תפילת העמידה, שאז נכנס למקום קדשי הקדשים לעמוד לפני המלך ולשבחו, וממילא מבואר עומק ענין התפילין הנצרכים לאדם דווקא בשעת התפילה – תפילת העמידה.

ואחר הבנת הדברים והאמת האלו, מה מתקן דברי הזוהר הקדוש בפרשת במדבר (ח"ג קכ, ב): תא חזי, רזא דמלה אף על גב דצלוחתא תלייא במלולא ודבורא דפומא, כלא תלייא בעקרא דעובדא בקדמייתא ולבתר דבורא ובמלולא דפומא, מאן עובדא, אלא ההוא עובדא דעביד בר נש

יא. ולך נא ראה את לשונו הנפלאה של הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע (מנחם ציון ויקהל, ד"ה אשר בדברו): ולזה סידרו לנו בשחרית ארבעה עיני תפלות, הראשונה תפלה שהיא בחינת דבור וקול, שניה לה תפלה שהיא בכח, והשלישית היא במסירות נפש, והד' נקראת תפלת לחש, ובעולמות עליונים נקראת קדושה,

מאמר בענין קדושת התפילין

יז

ולהשתדל להתעלות למדרגה אחרת, לומר מעומקא דלבא וברעותא דלבא 'אדני שפתי תפתח', ולזכור שהוא הולך לעמוד לפני המלך. וכמבואר לעיל שלכאורה זהו מדינא, ואם אינו עושה כן הרי זה מעכב במצות התפילה, כי כל תכלית התפילה היא לעמוד לפני המלך, כמבואר לעיל.

המחבר שכן היו נוהגים חסידים ואנשי מעשה.

ואף שאין אנו אוחזים במדרגות אלו, אבל בכל אדם יש לפי מהותו אפשר לו לעורר את עצמן למדרגה נעלית יותר ממדרגתו הרגילה תמיד, וצריך לדעת שלפני תפילת שמו"ע צריך לעצור ולהתרכז לכמה רגעים,

והיא צריכה להיות בלחש שעליה נאמר בעמדם תרפינה כנפיהן, ולא בתנועת האיברים והכאת כפים, שגם המלאכים יש להם ידים שנאמר וידי אדם מתחת כנפיהן, אבל העמידה צריך להיות בחשאי, הלא יש פנאי הרבה לפזז ולכרכר קודם תפלת י"ח.